

PROČ BYCHOM SE NETĚŠILI, KDYŽ NÁM VOLIČ HLASY DÁ?

Horečná předvolební aktivita politických stran vrcholí, všichni se předhánějí ve slibech šťastné budoucnosti, pokud jim ovšem dáme dostatek hlasů. Bohužel, kampaň se soustřeďuje spíše na osobní útoky a různé aféry a programy jednotlivých stran stojí stranou. Nicméně, čas od času přeci jenom pronikne od některých politických stran alespoň záblesk čehosi, připomínajícího když ne ucelený program, tak alespoň jasný názor na určitou oblast ekonomiky nebo zákonodárství. Příkladem takového pokusu může být návrh ODS na sjednocení výšky daně z příjmu fyzických a právnických osob, iniciativa Unie svobody sjednotit zdravotní a nemocenské pojištění, nebo návrh ČSSD zavést dovozní přírážku a vyšší daně ze spotřeby vybraného zboží. V těchto případech jde o návrhy, vycházející z určitého pohledu na svět a na roli státu v něm. Lze s nimi souhlasit, nebo je považovat za nebezpečné, většinou je ale možné alespoň přibližně analyzovat důsledky jejich případné realizace.

Jak však přistupovat k dlouhému seznamu naprosto nesourodých a evidentně nerealizovatelných požadavků, s kterými jdou do voleb okrajové strany politického spektra? Nejjednodušší by samozřejmě bylo prohlásit je za to, co skutečně jsou, tj. soubor nezodpovědných výkřiků, které mají k dané politické straně přitáhnout co nejvíce naivních voličů. Bohužel, v situaci, kdy několik stran s podobně „propracovaným“ programem s největší pravděpodobností zasedne v novém parlamentu, je nutné pokusit se jejich programy probrat a pokusit se odhalit hlavní směry myšlení jejich autorů. Nejde často jednoduchý úkol a při „analýze“ programů tří politických stran, kterou mne pověřila redakce *Financial Review*, jsem často záviděl kolegům, kteří se měli při analyzování programů ostatních stran alespoň čeho zachytit.

Začneme programem **Sdružení pro republiku - Republikánské strany Československa**. Republikáni ve svém „programu“ dokazují, že mají v hlavě vše jasně srovnané. Hned první odstavce „ekonomické části“ odhalují intelektuální hloubku programu: zásadní omezení zásahů státu do ekonomiky jde ruku v ruce s vypracováním dlouhodobé koncepce rozvoje průmyslu, zemědělství i energetiky, nasměrováním domácího kapitálu do investiční činnosti a zahájením systému veřejných prací, které dají „práci a plat občanům a naší zemi pořádek“. Zásahy státu se tedy zároveň omezí a zároveň bude stát dělat prakticky všechno...

Po takovém úvodu je samozřejmě velmi obtížné udržet tempo, ale republikáni se snaží. Pro podnikatele mají program daňových prázdnin na 3-5 let a dlouhodobé levné úvěry se státní zárukou (to je zřejmě další z příkladů omezování zásahů státu do ekonomiky), pro podnikatele ve výrobních odvětvích pak ještě nižší daně. Samozřejmě je ochrana před dovozy ze zahraničí, dotace a garantované ceny pro zemědělce. Ani bankrotu se nebude třeba obávat - po krachu zaviněném „nevyhovujícími právními normami a likvidační politikou peněžních ústavů“ zajistí vláda modrookých republikánů nový start a to “změnou předpisů a snížením daňového zatížení“. Kdo bude platit daně zůstává tedy záhadou.

Záhada plátců daní vystoupí do popředí zvláště, přečteme-li si „sociální program“ republikánů. Nečeká nás totiž nic jiného, než sociální ráj! Mateřská dovolená bude trvat rovnou šest let, rodiče budou mít právo na pobyt s dítětem v nemocnici, dětské přídavky se budou pravidelně zvyšovat, zdravotnictví bude zdarma, ochrana nájemníků se posílí. Do důchodu budou muži chodit opět v šedesáti letech a ženy ještě dříve. Co více, důchody budou dosahovat 90% průměrné mzdy! Aby si ani ostatní nemohli stěžovat, zajistí nám republikáni „průběžné zvyšování všech příjmů - mezd, důchodů - v závislosti na růstu cen“ a navíc se zvýší nástupní platy pro mladé lidi. To už začíná být opravdu zajímavé, autorům „programu“ totiž evidentně činí potíže rozlišovat mezi veřejným a soukromým sektorem a operují s vyšší mzdou jako by šlo o sociální dávku.

Podobně razantně se „program“ SPR - RSC vypořádává se školstvím, vědou, kulturou, kriminalitou, armádou, ... Pokud by měl někdo obavy z finančních nákladů a z obtížné zvládnutelnosti takto „komplexního programu“, republikáni si jsou svou věcí jisti. V první řadě jim bude úplně postačovat sedm ministerstev (proč zrovna sedm bohužel nijak nevysvětlují). Dále ušetří desítky miliard vystoupením České republiky z OSN, UNESCO, EBRD, IMF, snížením platů poslanců a ministrů, omezením výdajů na obranu. Dále republikáni plánují rozpuštění státních devizových rezerv a kdyby to ještě nestačilo, vypíší státní dluhopisy.

Další stranou, která svůj program koncipovala s jistotou, že ho nebude moci (nebo muset?) uskutečňovat, je **Komunistická strana Čech a Moravy**. Je zajímavé, že ačkoliv duch a styl „programu“ KSČM je naprosto odlišný od SPR - RSC, výsledek je téměř k nerozpoznání podobný. Komunisté, pravda, používají mnohem delších souvětí, nemají v textu pravopisné chyby a při každé příležitosti se hlásí k demokracii. Navrhovaná opatření republikánů a komunistů si jsou však podobná jako vejce vejci.

I komunisté začínají svůj „program“ popisem dnešní situace, kterou označují za „celospolečenskou krizi“, která „vychází ze samé podstaty kapitalistického systému“. Vláda zcela zanedbává „uváženou restrukturalizaci a podporu nejperspektivnějších odvětví“, došlo k „rozkradení ekonomického potenciálu“. Chybí snad jen doplnit, že KSČM má na mysli obrovský ekonomický potenciál, který nám v roce 1989 zanechala její slavná předchůdkyně KSČ po čtyřiceti letech svého neomezeného panování.

Naštěstí, komunisté znají způsob, jak se vyhnout krizi. Jak bylo u komunistické strany vždy zvykem, i složité problémy lze řešit heslem, v tomto případě „Kupředu k socialismu - ne zpět!“. Co znamená socialismus (proč ne komunismus bohužel ústřední výbor nevysvětluje, zřejmě až v příští etapě...) se dozvídáme hned vzápětí. V první řadě je nutná solidarita. A protože na lidi není spolehnout, musíme solidaritu prosadit zásahy státu. Připraveny jsou vyšší daně pro bohaté, bezplatné zdravotnictví, školství a vyšší důchody pro všechny. Speciálními daněmi je potřeba zatížit „nadstandardní nemovitosti, nevyužívané zásoby a výrobní prostředky(?)“. Samozřejmě je nutné majetkové přiznání následované progresivním zdaněním majetku. Luxusní zboží bude zatíženo mimořádnou spotřební daní. Zajímavostí pro fajnšmekry je „progresivní zdanění monopolních výrobců a služeb podle cenových standardů“. Co to jsou cenové standardy monopolních výrobců bohužel program neupřesňuje. Původní význam slova solidarita, tj. pocit sounáležitosti, vyúsťující v dobrovolné dělení některých prostředků, se tak díky rétorice komunistů (ale i socialistů) naprosto vytrácí a ze solidarity zůstává jen bezcitná státní mašinerie kádrující lidi a přerozdělující ohromné finanční prostředky.

Sociální program komunistické strany však pokračuje dále. Dojemná je starostlivost komunistů o blahobyt mladých i důchodců, zdravých i invalidů, zaměstnaných i nezaměstnaných. Budeme pracovat 35 hodin týdně, do důchodu budeme chodit ještě dříve než nyní, dětské přídavky budeme opět dostávat všichni. Společnost se postará i o bydlení a první zaměstnání pro mladé rodiny (že by pomocí umístěnek?). Základním nástrojem dosažení spokojenosti bude okamžité zastavení cenových deregulací v oblasti bydlení, energetiky, místní dopravy a telekomunikací. Následovat bude „nový systém regulace“, do kterého budou zahrnuty i ceny dalších „základních druhů zboží“. Pracovat tedy budeme méně, ale jistot za to získáme podstatně více. Ve fyzice se takovému principu říká *perpetuum mobile*.

Ani takto znásilněná „solidarita“ však nestačí a komunisté proto plánují „promyšlené usměrňování celé ekonomiky, ochranu a podporu domácí ekonomiky... a cílevědomou podporu perspektivních a důležitých oborů“. Dále navrhují „využit perspektivní plánování

rozvoje národního hospodářství a koncepčně vyčlenit prostředky na financování strategicky důležitých projektů v oblasti průmyslu, zemědělství, vědy a techniky, infrastruktury a dopravy...“ Dříve se tomu říkalo plánování národního hospodářství a bylo to alepoň stručnější. Co se však nezměnilo je neschopnost KSČM alespoň naznačit, jakže bude veškeré své „strategické“, „perspektivní“ nebo „životně důležité“ obory určovat, na základě jakých kritérií a kdo bude toto posuzování provádět. Nemusíme se však bát, všechno bude „opřené o sledování existujících světových trendů“. Které světové trendy budeme sledovat zůstává na fantazii čtenáře, resp. voliče.

Zřejmě povinnou částí programu je slib ochrany domácích výrobců před konkurencí ze zahraničí. Samozřejmě, že všechno se bude dělat „promyšleně“, „koncepčně“, „dlouhodobě“. Konečně, pamatujeme si to ještě docela dobře. Novinkou, která stratégům KSČM evidentně činila potíže, jsou finanční trhy. Nicméně, problémům se i zde postavili čelem a navrhuji „podniknout kroky ke snížení inflace... regulačními opatřeními v oblasti trhu zboží a služeb, ... regulací přílivu peněz ze zahraničí... a dalšími standardními opatřeními“. Jestli i ostatní opatření budou tak standardní jako regulace cen a zákaz dovozu kapitálu, pak se máme na co těšit. Odvážnější jsou komunisté v bankovníctví: navrhuji upevnění „nezbytného vlivu státu“, udržení účastí státu v bankách a zastavení „okrádání našeho obyvatelstva a výprodeje národního majetku i národní práce (sic!) do zahraničí“. Jak experti KSČM sladí dohromady podporu exportu a zastavení „výprodeje národní práce“, to zůstává jako překvapení po volbách.

Jen pro silné žaludky je určena kapitolka „Co je ekologické, je ekonomické“, kde se komunisté rozhořčují nad katastrofickým vývojem životního prostředí a vyjadřují znepokojení nad devastací půdy i lesů. Takže strana, navazující na KSČ, podle jejíž rozkazů byla zničena polovina země, otráveny řeky i vzduch, navrhuje vypracovat „racionální program komplexní péče o životní prostředí“, zastavit drancování přírodních zdrojů, zvýšit sankce za znečišťování! Vše zřejmě v duchu závěrů 17. sjezdu... Některé věci dokáží zkrátka jen „lidé zvláštního ražení“, kteří jsou přesvědčeni o své neomylnosti.

Komunisté nám tak vlastně navrhuji návrat o 10 let zpět, kdy co nebylo naplánováno, jakoby neexistovalo, kdy byla potřeba potvrzení na téměř všechno, kdy byty stavěl především stát, všechny ceny byly regulované, mzdy se určovaly na základě usnesení ústředního výboru, cizince jsme znali spíš z televize a kdy králem byl vekslák, prodávající „tvrdou měnu“. Jak může česká ekonomika dosáhnout jakéhokoliv růstu, když zabráníme přílivu zahraničního kapitálu, zmrazíme ceny, veškerou ekonomickou aktivitu sešněrujeme nařízeními a

povoleními a uzavřeme hranice před zahraniční konkurencí? Na takové otázky program KSČM neodpovídá a asi ani nechce.

V poněkud odlišné situaci než dvě předchozí strany se náhle ocitla strana **Důhodci za životní jistoty**. Do nedávné doby folklórní doplněk české politické scény, dnes možný koaliční partner v příští vládě. Názory a program takové politické strany může v našem životě sehrát významnou roli. S čím tedy jsou „důhodci“ do voleb? Tak především, DŽJ se nezdržuje zbytečnými demokratickými procedurami, pod jejími „programovými tezemi“ je podepsán přímo předseda strany, pan Eduard Kremlička. Kvalita tezí tomu také odpovídá. Jde o prostý seznam požadavků, co, kdy a jak má stát zajistit. Je ale možná dobře, že jsme ušetřeni další „odborné analýze krizového stavu české společnosti“, jaké předvádějí republikáni a komunisté.

„Nejpropracovanější“ požadavky má pan Kremlička v důchodové oblasti. Důchody by se měly napřed zvýšit a pak valorizovat automaticky podle růstu mezd, je potřeba zavést 13. důchod a zvyšovat důchody i pracujícím důchodcům. Jasno je i ve zdravotnictví: všechno musí být „bezplatné“, „komplexní“ a „kvalitní“. Žádná zařízení se nebudou rušit, zato se omezí počet zdravotních pojišťoven. Ve školství také nastane dokonalý ráj, nic víc se o něm v programu DŽJ nedozvíme. Téměř úsměvný je výkřik v části věnované bydlení „nesouhlasíme se zvyšováním nákladů na bydlení“. Ještě abychom souhlasili...

Pokud je v sociální oblasti program DŽJ k nerozeznání od programu KSČM, pak je nutno uznat, že pan předseda Kremlička se nezdráhá použít ani nacionalistické prvky, za jaké by se nemuseli stydět ani republikáni. Takže skončí „rozdávání našich nejlepších podniků za neuvěřitelně nízké ceny cizincům“ a omezí se „přliv a pobyt nežádoucích cizinců v ČR“. Cizinci samozřejmě nebudou smět v ČR vlastnit ani metr půdy. Bude tak vlastně naplněno heslo „Čechy Čechům“, zbavíme se nežádoucích investic německého Volkswagenu, amerického Phillip Morris, japonského Panasonicu i francouzského Renaultu. Že taková očista neobyčejně prospěje naší produktivitě práce je nabíledni. V zemědělství se navíc zastaví restituce, které „vyčerpávají zdroje vytvářené celými generacemi“. Že jsou to právě potomci těchto generací, kterým by půda měla být vrácena, to DŽJ nezajímá.

Čtenář navnaděný předchozími sliby zajásá nad kapitolkou „Kde na to všechno vzít“. Konečně politická strana, která před námi nic neskrývá! Bohužel, moc se toho nedozvíme. Pan Kremlička nejdříve odhadne, že stínová ekonomika „okrádá stát“ o stovky miliard, které pak chybí v rozpočtu. Jak se se stínovou ekonomikou vypořádá nám však již nesdělí... Zbývá

tedy několik „standardních“ opatření: progresivní zdanění, daň z přepychu, omezení státní administrativy, zrušení Senátu. Jak moc lze ještě stupňovat progresivitu českého daňového systému, než začne docházet k útěku kvalifikovaných lidí do zahraničí, jak bude možné omezovat státní administrativu a zároveň zavádět všechny navrhované programy a kolik „ušetříme“ zrušením Senátu, to pan Kremlička bohužel neříká. Vzhledem k navrhovaným výdajům to ale musí být obrovské prostředky... Specialitou DŽJ je oživení českého průmyslu a přehodnocení „služeb bank, zejména v úvěrové politice“. Kdo bude přehodnocovat se opět nedozvíme, ale zdá se, že to budou především státní orgány, ať už banky vlastní kdokoliv. Bankéři, a především akcionáři bank, by se tedy měli mít na pozoru, pan Kremlička si na ně posvítí...

Na závěr se neodbytně vtírá otázka jak může malá Česká republika pojmout tolik neuvěřitelných programů? Co hůře, nejen je pojmout, ale dokonce je zvolit do Parlamentu, kde zástupci výše uvedených stran zaujmou, pokud budeme mít štěstí, čtyřicet nebo také šedesát křesel? V čem dělají demokratické politické strany takovou chybu, že možná až čtvrtina voličů se chystá volit strany s programy, které jsou naprosto nereálné, často až nesmyslné? Možná, že analýza programů ODS, US, KDU a ČSSD v tomto čísle na některé z těchto otázek odpoví.

Ostatním voličům nezbývá než věřit, že republikáni, komunisté i Kremličkovi „důchodci“ nakonec přece jenom nedostanou tolik hlasů, kolik jim v květnu předvíдалy průzkumy veřejného mínění a že nebudeme muset snášet jejich experimenty na naší vlastní kůži. Pokud by k tomu ale nakonec došlo, bylo by možná vhodné dohodnout se předem, že zhasíná ten, kdo odchází poslední...

Ondřej Schneider